

ДОДАТОК А

Стратегії управління збутовими ризиками

Таблиця А.1 – Стратегії управління збутовими ризиками для торговельних підприємств різного рівня спеціалізації

Заходи, спрямовані на нівелювання збутових ризиків для						
універсальних великих підприємств	універсальних середніх підприємств	змішаних підприємств	комбінованих підприємств	спеціалізованих великих підприємств	спеціалізованих середніх підприємств	спеціалізованих дрібних підприємств
1	2	3	4	5	6	7
		1. Підвищити дієвість системи контролю якості товарів 2. Використати маркетингові елементи при формуванні асортиментів товарів 3. Систематично здійснювати оцінку привабливості і конкурентної спроможності постачальників для підвищення ступеня доцільності договірної політики	1. Підвищити ефективність збуту за рахунок активного використання форм прямого маркетингу	1. Підвищити дієвість системи контролю якості товарів 2. Підвищити ступінь координації сервісної і збутової політики за рахунок розробки програм сервісної підтримки збуту	1. Підвищити дієвість системи професійної адаптації збутового персоналу	1. Підвищити ступінь доцільності оргструктури системи управління збутом
1. Систематично проводити маркетингові дослідження цільового ринку і конкурентів 2. Підвищити маркетингову активність підприємств при формуванні асортиментної політики	1. Удосконалювати механізм прогнозування ринкової ситуації 2. Налаштувати зворотний зв'язок з покупцями для підвищення ступеня адаптивності і асортиментів споживчим перевагам	1. Здійснювати моніторинг ринку 2. Підвищити якість процедури збуту за рахунок використання форм прямого маркетингу 3. Підвищити дієвість механізму стратегічного і оперативного аудиту збутової діяльності 4. Підвищити рівень інформованості покупців цільового ринку за рахунок активізації рекламної діяльності	1. Створити інформаційну систему безперервного вивчення маркетингового середовища 2. Підвищити рівень професійної адаптації збутового персоналу 3. Розробляти прогнози збуту товарів в асортиментному розрізі	1. Систематично проводити дослідження конкурентів 2. Розробити ефективну систему оплати праці 3. Здійснювати оцінку ефективності заходів щодо стимулювання збуту	1. Підвищити ефективність взаємовідносин «покупець - підприємство - виробник» з питань якості і конкурентоспроможності товарів	1. Підвищити ефективність взаємовідносин «покупець - підприємство - виробник» з питань якості і конкурентоспроможності товарів

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5	6	7
1. Підвищити ефективність використання торговельних площ за рахунок зміни розташування товарних секцій з урахуванням руху споживчих потоків і правил товарного сусідства 2. Здійснювати розробку програм рекламної діяльності і оцінку її ефективності 3. Розробляти систему оцінки ефективності заходів щодо стимулювання збуту	1. Підвищити доцільність оргструктури системи управління збуту за рахунок оптимізації співвідношення збутового адміністративно-управлінського і торгово-оперативного персоналу 2. Розробити систему заходів стимулювання збуту 3. Активізувати використання форм прямого маркетингу 4. Розробити комплекс заходів щодо сервісної підтримки збуту	1. Розробити систему заходів стимулювання і сервісної підтримки збуту	1. Розробити програми стимулювання збуту й сервісної підтримки 2. Оцінювати ефективність заходів щодо стимулювання збуту	1. Підвищити ступінь адаптивності прогнозних розрахунків збутової діяльності	1. Підвищити ступінь координації сервісної і збутової політики за рахунок розробки програм сервісної підтримки збуту	1. Підвищити дієвість контролю виконання планових завдань по збуту 2. Розробити програму заходів сервісної підтримки збуту
1. Розробити систему стратегічних цілей збутової діяльності і програм по її досягненню 2. Активізувати використання заходів «Паблік релейшнз»	1. Розробити систему стратегічних цілей збутової діяльності 2. Підвищити якість оформлення вітрин	1. Розробити механізм навчання й підвищення кваліфікації збутового персоналу 2. Підсилити цільову орієнтацію збутової діяльності 3. Підвищити якість оформлення вітрин 4. Здійснювати оцінку ефективності збутової діяльності 5. Розвивати систему зв'язків із громадськістю	1. Розвивати систему зв'язків з громадськістю	1. Розробляти план відбору, навчання і підвищення кваліфікації збутового персоналу	1. Забезпечити стратегічну спрямованість збутової діяльності і її сегментної диференціації 2. Прогнозувати ринкові ситуації	1. Здійснювати моніторинг ринкового середовища 2. Розробляти стратегії збутової діяльності 3. Здійснювати оцінку ефективності заходів щодо стимулювання збуту

ДОДАТОК Б
Фактор-карта оцінки рівня збутового ризику

Таблиця Б.1 – Фактор-карта оцінки рівня збутового ризику

Показник	Вага критерію W_i	Оцінка рівня збутового ризику, бали				
		Незначний (1 бал)	Слабкий (2 бали)	Середній (3 бали)	Високий (4 бали)	Значний (5 балів)
1	2	3	4	5	6	7
МАКРОРИЗИКИ						
1 Податковий ризик						
1.1 Положення бюджету країни	0,06	доходи перевищують витрати	баланс між доходами і витратами	незначне перевищення витрат над доходами	значне перевищення витрат над доходами	дефіцит бюджету
1.2 Стабільність податкового законодавства	0,07	зміни в податковому законодавстві відсутні	зміни в податковому законодавстві відбуваються дуже рідко	зміни в податковому законодавстві відбуваються дуже рідко	зміни в податковому законодавстві відбуваються дуже часто	зміни в податковому законодавстві відбуваються дуже рідко
Разом	0,13					
2. Інфляційний ризик						
2.1 Загальна макроекономічна ситуація в країні	0,04	розвиток	стабільність	деяке погіршення	занепад	економічна криза
2.2 Рівень інфляційних очікувань	0,06	Рівень інфляції від 0 до 1,3 %	Рівень інфляції 1,3-5%	Рівень інфляції 5-50%	Рівень інфляції 50-100%	Рівень інфляції 100% і вище
Разом	0,10					
3 Ризик законодавчих змін		стабільність	дуже рідкі зміни	незначні зміни	часті зміни	нестабільність законодавства
Разом	0,09					

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
МІКРОРИЗИКИ						
1. Ринковий ризик						
1.1 Прогноз кон'юнктури ринку	0,035	проводиться постійно	проводиться час від часу	проводиться епізодично	проводиться рідко, ґрунтується на інтуїції	відсутній
1.2 Тенденція попиту	0,020	значний ріст	ріст	без змін	зменшується	значно зменшується
1.3 Стан попиту	0,025	зростаючий	стабільний	імпульсивний	згасаючий	у стадії занепаду
1.4 Частка ринку	0,020	збільшується	збільшується незначно	без змін	зменшується незначно	зменшується
Разом	0,10					
2 Збутовий ризик						
2.1 Сегментація ринку збуту	0,030	обслуговується кілька сегментів ринку, обраних у процесі ретельної сегментації	обслуговується кілька сегментів ринку, обраних у процесі приблизної сегментації	сегментація ринку заснована на інтуїції	сегментація ринку здійснюється некваліфікованими фахівцями	проведення сегментації відсутній повністю
2.2 Вибір цільового сегмента ринку	0,025	підприємство правильно вибрало цільовий ринок	підприємство правильно визначило цільовий ринок	вибір цільового ринку заснований на інтуїції	цільовий ринок обраний з деякими огріхами	цільовий ринок обраний неправильно
2.3 Вибір стратегії продажу товарів	0,020	стратегія продажу постійно змінюється відповідно змінам у зовнішнім середовищі	стратегія продажу визначена на тривалий період	стратегія продажу здійснена за приблизними оцінками фахівців	стратегія збуту товарів розробляється час від часу, виходячи з можливостей підприємства	не здійснюється розробка стратегій продажу
2.4 Темп росту обсягів продажу товарів	0,015	значний ріст	ріст	без змін	зменшується	значно зменшується
Разом	0,09					

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
3 Товарний ризик						
3.1 Ступінь задоволеності покупців асортиментами товарів	0,015	дуже низька	низька	середня	висока	дуже висока
3.2 Рівень конкурентоздатності товарів підприємства	0,030	дуже високий	високий	середній	низький	дуже низький
3.3 Стадія життєвого циклу товару	0,015	ріст	зрілість	насичення	запровадження	спад
Разом	0,06					
4 Конкурентний ризик						
4.1 Інтенсивність конкуренції	0,03	дуже слабка	слабка	помірна	сильна	дуже сильна
4.2 Рівень вхідного бар'єра	0,02	дуже високий	високий	середній	низький	дуже низький
4.3 Протидія конкурентів	0,03	відсутня	дуже слабка	слабка	значна	дуже сильна
Разом	0,08					
5 Ціновий ризик						
5.1 Рівень закупівельних цін	0,05	без змін	збільшився незначно до 3 %	збільшився до 6%	збільшився до 9 %	збільшився на 12% і більше
5.2 Рівень цін реалізації товарів	0,03	збільшився більше чим на 10%	збільшився на 7%	збільшився на 4%	збільшився до 1%	без змін
5.3 Рівень цін на послуги сторонніх організацій	0,02	без змін	збільшився незначно до 2 %	збільшився до 4%	збільшився до 6%	збільшився на 8% і більше
Разом	0,10					

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
6 Закупівельний ризик						
6.1 Кількість випадків порушення договірних зобов'язань	0,02	відсутні	до 3 випадків на рік	до 6 випадків на рік	до 9 випадків на рік	10 і більше випадків на рік
6.2 Непередбачені зниження обсягів закупівлі	0,03	немає	дуже рідко	рідко	часто	дуже часто
6.3 Закупівля недоброякісної партії товарів	0,02	відсутня	до 3 випадків на рік	до 6 випадків на рік	до 9 випадків на рік	10 і більше випадків на рік
Разом	0,07					
7 Транспортний ризик						
7.1 Рівень тарифів на перевезення товарів	0,03	без змін	збільшився незначно до 2 %	збільшився до 4%	збільшився до 6%	збільшився на 8 % і більше
7.2 Рівень цін на паливо	0,02	без змін	збільшився незначно до 2 %	збільшився до 4%	збільшився до 6%	збільшився на 8 % і більше
7.3 Кількість випадків ушкодження вантажу при транспортуванні	0,01	відсутні	до 3 випадків на рік	до 6 випадків на рік	до 9 випадків на рік	10 і більше випадків на рік
Разом	0,06					
8 Фінансовий ризик						
8.1 Ступінь імовірності банкрутства	0,05	відсутній	дуже низький	можливий	високий	дуже високий
8.2 Коефіцієнт відновлення платоспроможності	0,04	0,8-1,0	0,6-0,8	0,4-0,6	0,2-0,4	нижче 0,2
8.3 Ділова активність комерційної діяльності	0,03	область абсолютної стійкості	область нормальної стійкості	область нестійкого стану	область критичного стану	область кризового стану
Разом	0,12					
Загальна оцінка	1,00					

ДОДАТОК В
Копії публікацій

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

23-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка і молодь у XXI столітті». Зб. матеріалів форуму. Т. 10. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – 182 с.

В збірник включені матеріали 23-го Міжнародного молодіжного форуму «Радіоелектроніка і молодь у XXI столітті».

**МАТЕРІАЛИ 23-ГО МІЖНАРОДНОГО
МОЛОДІЖНОГО ФОРУМУ**

**«РАДІОЕЛЕКТРОНІКА І МОЛОДЬ
У XXI СТОЛІТТІ»**

16 – 18 квітня 2019 р.

Том 10

**КОНФЕРЕНЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ
КІБЕРНЕТИКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

Видання підготовлено кафедрою економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки

61166 Україна, Харків, просп. Науки, 14
тел./факс: (057) 7021397

E-mail: mref21@nure.ua

Харків 2019

© Харківський національний університет радіоелектроніки (ХНУРЕ), 2019

Програмний комітет конференції

Полозова Т.В.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Костін Ю.Д.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Соколова Л.В.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Гурін В.М.	д.т.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Кирий В.В.	к.е.н., доц. кафедри ЕК ХНУРЕ
Мурзабулатова О.В.	ст. викл. кафедри ЕК ХНУРЕ

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Ткаченко А.Г.

Науковий керівник – ст.викладач Солодкий В.С
Харківській національний університет радіоелектроніки
(61166, м. Харків, просп. Науки, 14, каф. Економічної кібернетики та
управління економічної безпекою, тел (057) 702-14-90)
e-mail: andrii.tkachenko@nure.ua

In the modern world, where information has become extremely important, the notion of «information security» is important. The thesis considers the notion of «information security». The normative-legal regulation of information security in Ukraine is analyzed.

Забезпечення економічної безпеки є запорукою незалежності держави, умови стабільності та ефективного функціонування суспільства. Економічна безпека є своєрідною невід'ємною частиною національної безпеки і водночас належить до системи категорій економічної теорії. Існує дуже багато наукових суперечок стосовно цього визначення через відсутність сутності економічної безпеки, у розробці ефективних шляхів і засобів. Інформаційна безпека є невід'ємною частиною кожної з сфер національної безпеки. Зміст поняття «інформаційна безпека» розкривається в практичній діяльності, наукових дослідженнях, а також правових документах.

У розділі 1 статті 17 Конституції України зазначено: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [2]. Забезпечення інформаційної та економічної безпеки, нарівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності України, відноситься Основним Законом України до найважливіших функцій держави.

У ст. 34 Конституції України розглядається право громадян України на інформацію, забезпечення інформаційних процесів [2]. Держава може використовувати наступні нормативно-правові заходи для забезпечення інформаційної безпеки України: посилити державний контроль за дотриманням вимог інформаційної безпеки в системах збору, обробки, зберігання та передачі статистичної, фінансової, фондової, податкової та митної інформації; гармонізація законодавства України з інформаційної безпеки в економічній сфері з міжнародними нормами і стандартами.

Також окремі аспекти інформаційної безпеки знайшли відображення в законах «Про доступ до публічної інформації», «Про основи національної безпеки України», «Про національну програму інформатизації». У Законі «Про основи національної безпеки України» дано офіційну оцінку значущості й системної сутності інформаційної безпеки як невід'ємної складової національної безпеки України.

В юридичній енциклопедії визначення істотно відрізняється від проаналізованих вчених: «Інформаційна безпека означає: законодавче формування державної інформаційної політики; гарантування свободи інформаційної діяльності та права доступу до інформації у національному інформаційному просторі України; створення і впровадження безпечних інформаційних технологій; охорону державної таємниці, а також інформації з обмеженим доступом; захист національного інформаційного простору України від розповсюдження спотвореної або забороненої для поширення інформаційної продукції» [5, С. 714].

В умовах сучасної глобалізації суспільства і розвитку ринкових відносин значно посилюється значення інформаційної безпеки для економічної безпеки держави, тобто для забезпечення такого стану економіки в державі, при якому забезпечується досить високе і стійке економічне зростання; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному і міжнародному рівнях. Отже, інформаційна безпека відіграє важливу роль у забезпеченні інтересів будь-якої держави. Створення розвиненого і захищеного інформаційного середовища є необхідною умовою розвитку суспільства та держави.

Список використаних джерел:

1. Гуцу С. Ф. Правові основи інформаційної діяльності: навчальний посібник / С. Ф. Гуцу. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. – 48 с. 2. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Фурашев В. М. Питання законодавчого визначення понятійно-категорійного апарату у сфері інформаційної безпеки; Інформація і право: науковий журнал. – К. : НДЦПІ НАПрН України, 2012. – № 1(4). – С. 46–56.
4. Цимбалюк В. С. Окремі питання щодо визначення категорії «інформаційна безпека» у нормативно-правовому аспекті / В. С. Цимбалюк // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. – 2004. – № 8. – С. 30–33 .
5. Юридична енциклопедія: в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 1998. – 1999.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

А		Васильєва К.А.	49
Adeyanju Ore-Oluwa			
Oluwatoyin	135		
Ahmed Osama El Grainy	139	Г	
Alsaykhan Abdullah		Глінський Д.О.	53
Mohammed S.	141	Готовцева Е.А.	5,9
		Гордієвська Е.А.	71
		Глушук А.В.	164
		Грибиник А.О.	55
Б			
Brian Kasonde Bwalia	67		
К		Давіденко А.І.	87
Kravchenko A. P.	111		
М		Ільїна А.О.	172
Achibet Majda	133		
Mamana Kangu Tanya	137	З	
Moustafa Nader Mohamed		Зінченко М.Е.	95,97
El Baghdady	139	Золотарьов С.О.	45
Mazen Abdulwahab			
Yassine	145	К	
		Калінін К.М.	61
		Кобозев В.К.	127
Н		Королік М.О.	11
Nefodova A.	39	Когляр Л.В.	121
		Кравченко А.П.	103, 105, 109
Т		Криванич Д.О.	74
Tereshchenko G.U.	91	Кривоконь М.О.	31
		Куриленко В.А.	77
		Курятова А.С.	23
А		Куценко Ю.А.	123
Александрова А.О.	27		
Б		Л	
Болотова Ю. К.	41	Лашина А.Г.	162
Бузецька Е.І.	59	Левченко М.В.	152
Бутко О.М.	51	Літвіненко О.О.	148
		Литовченко В.О.	156
		Литвинов С.Ю.	176
В		Луняка В.А.	17
Водолажченко Д. С.	131		

М			
Мазура А.Ю.	119		
Матковська Ю.В.	37		
Мороз К.С.	170		

Н			
Нальоткіна О.С.	166		
Нальоткіна М.С.	168		
Нежелєвська О.С.	43		

П			
Панчишина К.В.	25		
Пардасва М.А.	81		
Переплюкова О.В.	33		
Півовар А.А.	107		
Петренко М.А.	63, 65		
Петріченко А.С.	75		
Плотников І.В.	35		
Покась А.В.	160		
Пошита А.М.	150		

Р			
Ришко Ю.М.	13		
Рябий Д.В.	178		

С			
Самарський І.В.	89		
Сашкова А.О.	29		
Семикіна А.А.	125		
Сіденко О.А.	83		
Сидоренко Е.П.	57		
Соловійова О.В.	19		
Соломаха І.С.	101		
Солонський Д.А.	9		
Стойка О.В.	117		
Стойка М.В.	115, 129		
Стратегопулос Е.Ю.	174		
Сугрей С.О.	154		

Т			
Ткаченко А.Г.	158		
Ткаченко С.М.	85		
Трофімова А.С.	21		

Ч			
Чумак А.Ю.	79		

Ш			
Шаповалов О.В.	69		
Шапошник Б.В.	143		
Шелефонток В.Р.	93, 113		
Шемшура В.А.	93, 99		
Шестакова П.Ю.	15		
Шкумаг А.В.	47		

Я			
Якушенко К.В.	5		
Яцкова О.М.	7		

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА	С. 5 - 146
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ	С. 147 - 179
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	С. 180
ЗМІСТ	С. 182

«РАДІОЕЛЕКТРОНІКА І МОЛОДЬ В ХХІ СТОЛІТТІ»

Матеріали 23-го Міжнародного молодіжного форуму

Відповідальний випусковий

Т.В. Полозова

Комп'ютерна верстка

О.В. Мурзабулатова

Матеріали збірника публікуються в авторському варіанті
без редагування

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

УДК 65.012.8 + 658.5:330.4

Редакційна колегія:

Полозова Т.В., доктор економічних наук (завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Соколова Л.В., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Костін Ю.Д., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Лепейко Т.І., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою).

Відповідальний секретар – Помогалова Н.В.

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Рекомендовано рішенням НМР
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Протокол від 24.02.2011 № 6

Збірник наукових праць здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою/ за ред. Т. В. Полозової та ін. Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019. 133 с.

Збірник містить наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, які навчаються за спеціальностями 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» та 073 Менеджмент освітньо-професійної програми «Управління фінансово-економічною безпекою». Статті подано в авторській редакції.

Харків 2019

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019
© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2019

ЗМІСТ

1. AL-FAKHORE ESKNDER SULIAMAN SALTU. Analysis of Theoretical and Methodical Approaches to Assessing the Competitiveness of Enterprises.....	5	24. СТРАТЕГОПУЛОС С. Ю. Зміст і основні завдання конкурентної розвідки на підприємстві.....	113
2. OMODARA OLUWATOBI OLAMIDE. Theoretical Aspects of Assortment Formation at the Enterprise.....	10	25. СУТРЕЙ С. О. Інструментарій сервісного обслуговування системи економічної безпеки підприємства.....	118
3. PENG GILBERT CHE. Mathematical Model of Company's Marketing Diagnostics.....	15	26. ТИМОФЕСНКО В. С. Методичні підходи оцінки фінансової безпеки підприємства.....	123
4. TERFAS AHMED MASOUD ALI. Financial Analysis as a Key Element of Enterprise's Economic Activity.....	19	27. ТКАЧЕНКО А. Г. Методи оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства.....	128
5. ГЛУЦУК А. В. Методичні аспекти оцінки стану системи економічної безпеки підприємства.....	23		
6. ДМИТЕРКО Н. Ю. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства.....	28		
7. ЗІНОВ'ЄВА І. А. Джерела і чинники загроз економічній безпеці підприємства.....	33		
8. ПЛЬНА А. О. Фінансова безпека банку як основа його стійкості.....	38		
9. КОНОНОВА О. С. Стратегічне забезпечення фінансово-економічної безпеки комерційних банків.....	43		
10. ЛАШИНА А. Г. Загрози економічній безпеці логістичного підприємства.....	47		
11. ЛЕВЧЕНКО М. В. Етапи управління кредитним ризиком в системі економічної безпеки комерційного банку.....	52		
12. ЛИТВИН С. В. Система соціально-економічної безпеки компанії як основа її стратегії.....	56		
13. ЛИТОВЧЕНКО В. О. Корпоративна безпека підприємства: теоретичні аспекти.....	60		
14. ЛОТВИНОВА В. В. Використання ризик-менеджменту для забезпечення економічної безпеки ІТ-підприємства.....	64		
15. ЛЮБИЧЕВА О. І. Дослідження розвитку регіонів України.....	68		
16. МАЗУРА А. Ю. Методи та моделі оцінки комунікативної ефективності рекламної діяльності підприємства.....	72		
17. МОСКАВЦОВА К. О. Структурна модель прогнозування облікової ставки Національного банку України.....	77		
18. НАЛЬОТКІНА М. С. Кадрова безпека як елемент системи економічної безпеки підприємства.....	81		
19. ПОКАСЬ А. В. Дослідження поняття «кадрова безпека» підприємства.....	85		
20. ПОШИТА А. М. Суть грошових потоків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	90		
21. САМОЙЛОВА М. Р. Формування комплексної оцінки безпеки дистриб'ютора.....	96		
22. СТОЙКА М. В. Інвестиційна привабливість підприємства.....	100		
23. СТОЙКА О. В. Формування стратегії підприємства як необхідна умова його розвитку.....	106		

Ткаченко А.Г.,
науковий керівник
Костін Ю.Д., д.е.н., професор

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗБУТОВИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Систематизовано основні методи оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства: аналітичний метод, метод використання аналогів, комплексний метод. Наведено методіку розрахунку ризику в абсолютному та відносному вираженнях.

Систематизированы основные методы оценки сбытовых рисков в системе экономической безопасности предприятия: аналитический метод, метод использования аналогов, комплексный метод. Приведена методика расчета риска в абсолютном и относительном выражениях.

Трансформаційні явища в економіці України, динаміка макроекономічних показників, посилення конкурентної боротьби, підвищення вимог споживачів до товарів і послуг, зниження купівельної спроможності населення обумовлюють необхідність пошуку механізмів та подальшого удосконалення підходів до оцінки ризикованості збутової діяльності підприємств як одного із найважливіших елементів системи його економічної безпеки. Для визначення резервів підвищення ефективності збутової діяльності підприємствам необхідно систематично здійснювати її аналіз за допомогою інструментів стратегічного менеджменту і стратегічного маркетингу, кількісних методів оцінки збутових ризиків.

Ризик – це можливість небезпеки, невдачі [1, 2]. У цьому визначенні суттєве навантаження несе слово «можливість», яке означає, що невдача може бути, а може й не бути. Важливим показником ефективності роботи підприємства є прибуток, при цьому підприємство прагне отримувати якомога більший прибуток. Ризик є вартісним вираженням імовірнісної події, що веде до втрат. Ризик тим вищий, чим вища можливість отримання прибутку. Він утворюється внаслідок відхилень дійсних даних від оцінки цих даних на основі їхнього дійсного стану і прогнозів. Ці відхилення можуть бути позитивними і негативними. Позитивні відхилення визначають можливість збільшення прибутку, негативні – можливість втрат, тобто ризик. Сукупність дій зовнішніх факторів формує певний рівень нестабільності зовнішнього середовища, врахування чого обумовлює доцільність застосування на підприємстві певного інструментарію оцінки збутових ризиків.

Теоретико-методичні аспекти оцінки збутових ризиків підприємства розглядалися в роботах багатьох авторів: Д. А. Штефаніч, О. С. Братко, О. Д. Дячун, Н. З. Лагоцька, Р. Б. Окрепкий [1], С. К. Рамазанов, О. А. Бурбело, О. М. Ляшенко [2], В. М. Москалець [3], В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шараров, П. І. Верченко, Г. І. Великоіваненко [4], Н. М. Лавріненко, О. К. Щетініна [5] та інших. Питання ідентифікації ризиків у системі

економічної безпеки підприємства досліджувалися у роботах таких науковців, як: В. Храпкіна [6], Є. О. Діденко [7], П. Т. Колісниченко [8] та інші.

Метою статті є теоретичне дослідження та аналіз методичного інструментарію оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства.

В практичній діяльності підприємств для оцінки збутових ризиків використовуються різні методи.

Аналітичний метод. Аналіз економічної літератури, присвяченої проблемам оцінки ступеня ризику за допомогою використання аналітичного методу, показав, що його доцільно звести до декількох взаємозалежних етапів.

На першому етапі здійснюється підготовка до аналітичної обробки інформації, що містить у собі:

- визначення ключового параметра, щодо якого виробляється оцінка конкретного напрямку підприємницької діяльності (наприклад, обсяг продажів, обсяг прибутку, рентабельність тощо);
- добір факторів, що впливають на діяльність фірми, а отже, і на ключовий параметр (наприклад, рівень інфляції, політична стабільність, ступінь виконання договорів основними постачальниками підприємства тощо);
- розрахунок значень ключового параметра на всіх етапах виробничого процесу (НДДКР, впровадження у виробництво, повне виробництво, відмирання даного напрямку діяльності).

Сформовані в такий спосіб послідовності витрат і надходжень дають можливість визначити не тільки загальну економічну ефективність досліджуваного напрямку діяльності, але і виявити її значення на кожній зі стадій.

На другому етапі будуються діаграми залежності обраних результуючих показників від величини вихідних параметрів. Зіставляючи між собою отримані діаграми, можна виділити ті основні показники, що найбільшою мірою впливають на даний вид (чи групу видів) підприємницької діяльності.

На третьому етапі визначаються критичні значення ключових параметрів. Найбільш просто при цьому може бути розрахована критична точка виробництва чи зона беззбитковості, що покаже мінімально припустимий обсяг продажів для покриття витрат підприємства.

Під час четвертого етапу аналізуються на підставі отриманих критичних значень ключових параметрів і факторів, що впливають на них, можливі шляхи підвищення ефективності і стабільності роботи підприємства, а отже, і шляху зниження ступеня ризику, що визначається одним з попередніх методів.

Таким чином, перевагою аналітичного методу є те, що він поєднує в собі як можливість факторного аналізу параметрів, що впливають на ризик, так і виявлення можливих шляхів зниження його ступеня за допомогою впливу на них.

Метод використання аналогів. Сутність даного методу полягає в тому, що при аналізі ступеня ризику визначеного напрямку підприємницької діяльності доцільно використовувати дані про розвиток таких же й аналогічних напрямків у минулому. Аналіз минулих факторів ризику здійснюється на підставі

інформації, отриманої з усіляких джерел, таких як друківані звіти компаній про свою минулу діяльність, інформацію, розповсюджену державними організаціями, даних страхових компаній і т.д. Отримані в такий спосіб дані обробляються з метою виявлення залежностей між планованими результатами діяльності фірми й обліком потенційних ризиків.

Об'єктивні труднощі при використанні методу аналогій для оцінки ступеня ризику полягають у тому, що дані минулих періодів повинні застосовуватися в даний момент часу без урахування того факту, що будь-який напрямок підприємницької діяльності знаходиться в постійному розвитку. Ця небезпека найбільш чітко видна при розгляді виробничого напрямку підприємницької діяльності.

Доцільність використання цього методу полягає в тому, що якщо необхідно виявити ступінь ризику по будь-якому інноваційному напрямку діяльності підприємства, коли відсутня строга база для порівняння, краще знати минулий досвід, хоча і не цілком відповідний сучасним умовам, ніж не знати нічого.

Комплексна оцінка економічного ризику. При проведенні оцінки ризику важливо не тільки установити всі джерела ризику, але і виявити, які з них домінують. При цьому доцільно класифікувати можливі втрати по ознаці впливу на діяльність підприємства на визначальні і побічні (непрямі). До визначальних втрат можуть бути віднесені такі втрати, які при своєму виникненні безпосередньо впливають на діяльність підприємства, а до побічних – вплив яких здійснюється опосередковано (наприклад, підвищення життєвого рівня населення і, як наслідок цього, зміна пріоритетів у харчуванні, що може спричинити зниження попиту на так звані нижчі товари) [4].

Крім цього, логічним є і вичленовування випадкових складових утрат, тобто тих, розрахунок яких представляє найбільшу складність через високий ступінь невизначеності, і відділення їхній від систематично повторюваних (одним з наочних прикладів систематичних утрат може служити ріст цін в умовах низької інфляції).

Розглянуті підходи до оцінки збутових ризиків систематизовані і наведені на рис. 1.

Ризик може вимірюватися в абсолютному і відносному вираженнях. В абсолютному вираженні ризик може бути обмірюваний величиною прогнозованих утрат (збитків), а у відносному вираженні він може бути визначений як величина збитків, віднесена до визначеної бази. База віднесення збитків може бути обрана безпосередньо підприємством в залежності від його специфіки і виду оцінюваного конкретного ризику.

При вимірі ризику в абсолютному вираженні на практиці широко застосовується спрощений підхід. Його сутність зводиться до того, що оцінюється, яким чином впливає ступінь ризику на основні показники роботи фірми, і на підставі даної інформації робиться висновок про доцільність прийняття даного ризику і заняття даним підприємством.

Рисунок 1 – Основні методи оцінки збутових ризиків

Розрахунок абсолютного значення ризику (абсолютного рівня втрат) можна зробити за формулою [3-5]:

$$W = P_i \times b_i, \quad (1)$$

де W – абсолютне значення ризику по параметру i ;

P_i – планове значення i -го параметра при успішному результаті;

b – розрахункове значення ступеня ризику.

Перевагою даного розрахунку є те, що в якості i -го параметра (P_i) можна використовувати широкий спектр показників, за якими підприємство прогнозує збитки у випадку реалізації визначеного ризику чи групи ризиків.

Аналогічно може бути зроблений і розрахунок абсолютного рівня не ризикованої частини [3-5]:

$$L_i = P_i (1 - b), \quad (2)$$

де L_i – величина L -ї частини i -параметру, що піддається ризику, або

$$L_i = P - W_i \quad (3)$$

На практиці часто можуть виникнути ситуації, коли недостатньо знати тільки лише величину ризику в абсолютному вираженні, а його значення необхідно порівняти визначеними показниками, що характеризують діяльність підприємства.

Розрахунок ризику у відносному вираженні може бути зроблений за формулою [3-5]:

$$R_i = L_i / P_i, \quad (4)$$

де R_i – відносне значення ризику по i -му параметру.

Визначення відносної величини ризику є досить важливою задачею, оскільки може використовуватися як індикатор рівня економічної безпеки підприємства. Перспективами подальших досліджень є аналіз теоретико-методичних підходів до оцінки ризиків інших видів діяльності підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Штефанич Д. А., Братко О. С., Дячун О. Д., Лагоцька Н. З., Окрепкий Р. Б. Маркетинговий аналіз: навч. посіб.; ред.: Д. А. Штефанич, Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль. Економічна думка ТНЕУ, 2012. 295 с.
2. Рамазанов С. К., Бурбело О. А., Вітлінський В. В., Ляшенко О. М. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень : монографія. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ : Ноулідж, 2012. 947 с.
3. Москалець В. М. Оцінка промислового ризику на підприємствах металургійного комплексу. *Проблеми охорони праці в Україні*. 2011. Вип. 21. С. 22-28.
4. Вітлінський В. В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д., Верченко П. І., Великоіваненко Г. І. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. Київ: Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана, 2008. 536 с.
5. Лаврінченко Н. М., Щетініна О. К. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці : навч. посіб. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. Донецьк, 2010. 234 с.
6. Храпкіна В. Ідентифікація ризиків у системі управління фінансовою безпекою підприємства. *Схід*. 2015. № 1. С. 42-47.
7. Діденко Є. О. Оцінювання ризикованості господарської діяльності підприємства на основі рівня економічної безпеки. *Технології та дизайн*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2015_1_19
8. Колісніченко П. Т. Загрози, ризики та небезпеки в системі економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2017. Вип. 24(1). С. 56-59.

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Підп. до друку 27.11.19. Формат 60x84 1/16. Спосіб друку –
ризографія. Умов. друк. арк. 7,8. Тираж 45 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№2480017000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73